

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8^{.-}, ZA DIJAKE KRON 6^{.-}; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10^{.-}, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13^{.-}

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. ::: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 2.

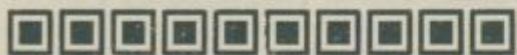
*

11. MAJA 1916

- IZHAJA VSAK ČETRTEK

*

ŠTEV. 37

Skrb za vojne begunce.

Najhuje je zadela vojska one, ki so morali ob državnih mejah nepripravljeni kar nenadoma odbežati z doma in se sedaj potikajo po svetu brez doma po barakah. Slovenci imamo mnogo takih rojakov s Primorja.

Državna uprava je poskrbela za begunce zasilne barake, kjer se seveda ne čutijo doma.

Vendar se skrbi, da imajo tudi po barakah razne posle, ki si ž njimi preganjajo dolgčas in si kako kronico prislužijo. Ponekod jih porabljajo tudi za dela na polju,

Vkljub temu pa so begunci veliki reveži in naše pomoči potrebni. Zato je vse hvalevredno, da je bilo na velikonočni ponedeljek po odredbi ljubljanskega za vse dobro vnetega škofa splošno darovanje po vseh cerkvah ljubljanske škofije za goriške begunce. —

Posebne pozornosti vredna pa je srednješolska mladina goriških slovenskih beguncev. Za to se je odločno premalo poskrbelo. Čujemo sicer, da se zanje otvori gimnazijo v Kromerizu na Češkem, a sedaj bo kmalu konec šolskega leta. Mladina izgubi celo šolsko leto in to veliko pomeni. Zadevo šolske mladine prav posebno priporočamo onim, ki so v tem pogledu dolžni kaj uspešnega storiti v ta namen, posebno goriški deželni odbor.

Podmorski čolni in lanciranje torpeda ☉ Pogled na Lovčen ☉ Otok Gruž v Dalmaciji
Padli junaki ☉ Pokopališče v Kotoru ☉ Deli pomorske mine ☉ Ladja „Helgoland“ itd.

Slike z bojišča.

Poroča T. S.

VIII.

Slovenski oratar.

Več tednov že smo bili v bližini sovražnika, ne da bi mogli kam naprej ne mi, ne sovražniki. Vsi italijanski napadi niso mogli omajati naših postojank. Ako smo se ob hudem topniškem ognju umaknili iz ognju izpostavljenih jarkov, smo pri sledečem naskoku pešcev bili zopet takoj na svojih mestih, da se sovražnik ni mogel približati jarkom, ali če je kje slučajno prišel v kak jarek, smo ga nemudoma in brez usmiljenja kakor listi pravijo »izčistili«. To čiščenje je seveda prav posebne vrste; največkrat je po tem čiščenju v jarku vse le bolj umazano in v neredu. Strjena kri, razmetane puške, okrvavljeni noži, nerabljene mine in ročne granate, mrtva trupla, ostanki razpršenih šrapnelov, vse to leži po jarku razmetano, kadar je jarek, kakor rečejo, »očiščen«. Le sovražnikov živih je čist.

Ravnokar se menjajo vojaki v frontii. Tretji vód kompanije je dobil ukaz, da nadomesti druge tovariše v sprednjih bojnih jarkih. Stali so v vrsti; prešteli so jih

in narednik je sporočil častniku o svojem vódu.

»Kaj?« zavpije častnik, »Zemljiča zopet ni tukaj? Kam se je zopet zaril?«

»Najbrže da je še kje na njivi.«

Medtem pa je Zemljič že prisopihal brzih korakov in ves potan, je pozdravil predstojnika malo nerodno in narednik ga je ostro pogledal.

»Pokorno javim, da sem preizkušal zemljo na njivi pri naši zasilni bolnici, to vam je krasna, prhka rodovitna zemlja.«

»Kaj te zlodej moti?« zahruli nad njim narednik; »kaj nas briga zemlja?«

»Dobro bi bilo, ko bi bila obdelana. Sto mernikov pšenice bi lahko zraslo na tem prostoru.«

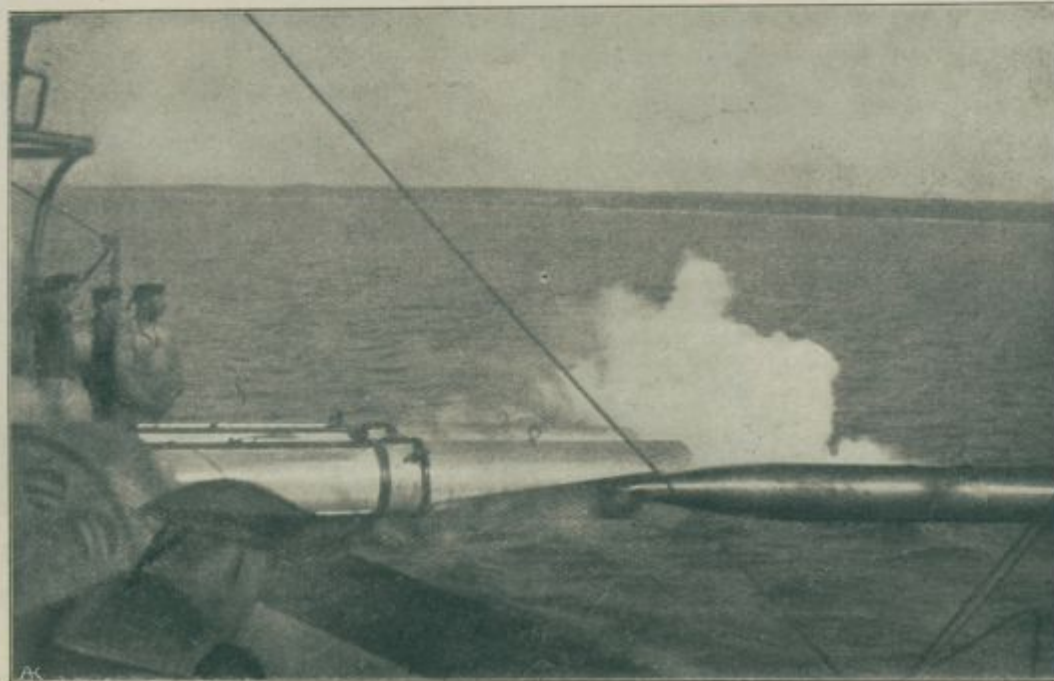
»Zemljič, pustite njivo v miru! Mi nismo tukaj, da bi zemljo obdelovali, ampak da se vojskujemo! — V vrsto!«

Z zadnjo besedo je odrezal narednik vsak nadaljnji razgovor.

Vód je odkorakal v prve bojne jarke, posamezni vojaki so se razdelili; vsak je šel na določeno mesto. Nasproti pri sovražniku se je zdelo, da je vse mirno. Razdalje med sovražniki in našimi je bilo kakih sto metrov, zato so precej natančno lahko drug drugega opazovali. Ta posel

so opravljale straže, izpostavljene v zakritjih pred jarki.

Drugi so si čas preganjali po jarkih, kakor so vedeli in znali. V enem kotu so igrali na karte, ki se jim vsled umazanosti niso skoro več podobe poznale, drugi so strmeli tja v noč, premišljuječ, če bodo jutri še živi in zdravi, ali pa so se pogovarjali o domu, kaj zdaj doma delajo, kako radi bi jim pomagali, ako bi mogli domov; kdaj je ta ali oni dobil kako pismo z doma, kaj je novega v domovini. Iz oddaljenega jarka so se čule tudi orgelice, ki si je ž njimi nekdo preganjal dolgčas. Tam v kotu je nekdo počasi in previdno privlekel iz žepa cigareto; pozorno jo je presukal in varno prižgal. Kakor prijetno

Prva: Podmorski čoln. — Druga: Lanciranje torpeda.

Torpedo v najhitrejši vožnji. (Star tip.)

diseče kadilo doma na sveti večer tako prijetno je cigaretni dim zadišal vojakom, ki jim je cigareta bila vedno redkejši gost.

»Človek božji, kako pa še prideš do cigarete?«

Osem dni kompanija že ni prejela nobene pošte; vse bi že še pogrešali, le da bi imeli kaj tobaka. Zato ni bilo prav nič čudno, da je prižgana cigareta vzbudila toliko splošnega zanimanja, občudovanja in zavidanja. — To vse je opazil in čutil srečni vojak s cigareto in zato je tembolj moško izpuščal velike dime predse v zrak.

»Trebalo vedno hraniti za lačna leta; sicer človek celo pozabi, kakšen okus ima tobak.«

Ob robu jarka je slonel Zemljič. Na eno steno si je naslanjal hrbet, v drugo steno se je opiral z nogami. Ravno sedeti ni smel, ker bi sicer njegova čepica že pogledala iz jarka in bi Lah takoj poizkušal, če bi se dal ta viden del glave zadeti. Zemljič pa ni mislil na Laha. Njegova duša je vasovala doma. Vojska je Zemljiča prvokrat odkrehnila od domače grude. Precej na samoti stoji njegov dom, zato je prišel malo med ljudi in svet je zanj prenehal za domačimi gorami. Tembolj pa je bil spojen s svojim domom in z vsem, kar se ga je držalo. Vsako drevo v hribu mu je bilo znano, vedel je, kje gnezde sinice, kje kosi, za vsak štor je

znal, kdaj je bilo posekano drevo, natančno je poznal smreke, kjer so vranam jemali jajca in jim podtikali kokošja jajca, in veselje so imeli, če jim je vrana zvalila petelinčka. Ta bo gospodar na domačem dvoru, da bodo pred njim bežali vsi sosednji petelini. — In znamenje žalostne Matere božje sredi gozda, kako živo mu je to v spominu. Bil je šestleten, ko je v tem gozdiču pasel ovce, ki so nekoč zašle v sosednji graščinski gozd. Pa se je prikazal iz gostega grmovja velik bradat mož s puško čez ramo, pogledal je grdo, vzel višnjev robec iz žepa in ujel ovco ter pastirju zagrozil, da jo odvede za kazens seboj. Še se dobro spominja, kako je tedaj zakričal, kakor je bežal jokajoč proti kozolcu na polju, kjer je mati sadila semensko repo; a preden je mogel materi potožiti vse svoje neskončno pastirsko gorje, primeketale so že za njim ovce in tudi ona, ki jo je hudi mož iz grada držal opasano z višnjevim robcem.

»Ne jokaj,« dejala je zlata mati, »glej, saj je ovca tukaj!«

Ko pa je odrasel, tedaj je bila njiva njegova knjiga; tu ga je učil oče obdelovati polje, tu ga je navduševal za razumno kmetijstvo ter mu razlagal, da je kmet, če je delaven, razumen in varčen, najbolj srečen človek na svetu. Ako ga ne tarejo dolgovi, je on najsrečnejši kralj na svoji zemlji.

In od tedaj je mladi Zemljič vzljudil domačo grudo, na kateri je sanjal o svojem bodočem kraljestvu, ki mu je o njem tolikokrat pripovedoval njegov oče. Tudi s svojo nevesto, ki jo je imel z dovoljenjem staršev in po svojem srcu že izbrano, se je najrajši razgovarjal, kako bosta skupno obdelovala polje, da bo jima bogateje rodilo.

Tako je bil vojak Zemljič navezan na svojo domačijo, čutil se je kakor njen nerazdeljiv del. Bil je vnet za svojega cesarja in vedel je, da je treba dati cesarju, kar je cesarjevega, zato je tudi brez obnavljanja odšel k vojakom, ko so ga poklicali, pripravljen, da vselej in povsod izpolni svojo dolžnost, ki mu jo naloži vojaški poklic.

Navidez miren in vesel, posebno zaradi staršev in svoje izvoljenke, se je poslovil od domačih; a nikdo ni slutil, kaj je v onih trenutkih pretrpel v svoji duši.

Kakor bi bili izpulili sredi njive šop cvetoče pšenice, kakor bi bili ukrali z gorkega gnezda negodnega mladiča, tako se mu je zdelo, da je njemu. S tožnim očesom je ob slovesu gledal še zadnjikrat bohotno cvetoče pšenično polje, gostoporasle travnike, pogledal je še enkrat skrivaj v hlev in vse živalice, ki jim je tolikokrat pokladal, so se radovedno ozrle vanj, češ:

»Nikar ne hodi!«

In od domačih, kako težko mu je bilo slovo. Kako ga je pretreslo, ko ga je skrbna mati pokrižala, ko mu je oče podal v slovo svojo žuljavo desnico in bi bil najraje zajokal, ko bi ga ne bilo sram.

Od vsega tega vzljubljenega in priraslega njegovemu srcu so ga odtrgali...

On sedi sedaj tu v bojnem jarku, njegov oče pa sedaj v jeseni koraka za

Ob tej misli se je Zemljič vzdramil, trenil je z očmi in začutil, da so se mu napolnile s solzami. Prestrašen pogleda naokrog, če ga kdo vidi, in si hitro z rokama otare solze iz oči.

Odkar se je poslovil Zemljič od doma, videl je mnogo sveta, a njega niso zanimala velika mesta, kjer so postajali, on se je veselil bolj črnih gozdov in lepega polja, kjer so se vozili. In tudi tukaj na bojišču, kjer že biva več mesecev, hodil je v prostem času najrajši med njivami, ki so ležale bogate rodovitne prsti in čakale gospodarja, da jih izorje in obseje, čakale so, a čakale zastonj, ker njih gospodar je begunec, moral je z doma in se potika po svetu kdovekod.

In Zemljič se ni mogel otresti misli, kako pametno bi bilo te njive posejati, in o tem je vedno sanjal in zato pri vsaki

Pogled z morja na Lovčen.

plugom, konja hrskata, oče si od časa do časa briše pot s čela, jata vran frfota za drevesom in pobira črve, del njive je že obsejan, a na koncu njive je še vreča polna pšenice, ki mora biti še danes v rahli zemlji.

priliki svoje predstojnike nagovarjal.

Tako je Zemljič sanjal o zemlji, ki jo je treba obdelati, da nam da vsakdanjega kruha, okrenil se je ob steni in se nekoliko dvignil nad steno. Tedaj pa mu zapiska ravno nad glavo sovražna krogla;

Kresalo duhov.

Roman iz irskega življenja. Angleški napisal P. A. Sheehan. — Prevel Davorin Ciuba.

(Konec.)

»Jaz nočem ničesar za to,« je dejal Ned. »Toda morda bi Vi mogli —«

Naenkrat je premolknil.

»Kaj bi mogli?«

»Morda bi mogli dejati gospodu, naj ne omenja več »krompirja« in »kostrunovega plečeta.«

To dvoje je namreč gospod Hamberton vedno rabil, da je dražil Neda. V čolnu, na cesti, sploh povsod je mučil ubogega Neda z njegovim ponesrečenim poizkusom najti zlato ter se ni zavedal, kako mu je to hudo delo.

»Prav, Ned,« je dejal gospod Maxwell. »Jaz Vam obljubim, da ne boste nikoli več slišali o tem besedice!«

»Bog Vas blagoslovi, gospod!« je dejal Ned.

Gospod Hamberton, gospod Maxwell in gospa so v naslednjih dneh često govorili o Nedu in njegovem čudnem obnašanju, kakor sploh o značaju Ircev. In prišli so do zaključka, da so v obupnih, kritičnih položajih, ko morajo pokazati svojo zvestobo in vdanost, skozinskozi zanesljivi, četudi njih čud lahko spravi včasih Angleža do obupa. Če so pri vojaki, jezijo svoje predstojnike v vojašnici do smrti, v bitki pa kažejo največje junaštvo. In taki so tudi v navadnem življenju.

»V mojo hišo ne pride več angleški služabnik,« je zatrjeval gospod Hamberton. »Pes naj jih vzame! Vi sami ste videli, kako so zbežali.«

Ko je začel oče Cosgrove ves ponosen hvaliti svoje ljudi prijatelju, ga ta ni pustil do besede.

»Jaz bi Vas sicer ne napravil rad po-

nosnega,« je dejal gospod Hamberton, »toda priznati Vam moram nekaj. Dejal sem že, če se spominjate, da je Bog.«

»Da,« je odvrnil oče Cosgrove.

»Zdaj bi rad še nekaj pristavil.«

Oče Cosgrove je čakal.

»Ljudje niso vsi hudobni.«

Počasi toda ponosno in vzvišeno je zrastle ob morju iz razvalin grad v slogu Ludovika XIV. Odprli so nove kamnolome. In zrastle so nove hiše in okoli »velike hiše«, kakor so imenovali gospodovo stanovanje, je prebivalo srečno, pridno ljudstvo, ki je vedno naraščalo; in neločljive vezi zvestobe so je vezale na one, ki so bili njegovi dobrotniki in zaščitniki.

Ob lepih dnevih je človek lahko videl, kako vozi enoroki mož bolnega gospoda v vozičku na izprehod. Ali je enoroki človek vojak? Da. Ali je bil v ognju? Da. In je bil ranjen? Da, in še enkrat da! Naš prijatelj Ned je. Roko so mu odrezali. Toda ne de mnogo. Delati mu ni treba preveč. Gospod Hamberton je zelo potrpežljiv in prijazen.

za las je komaj manjkalo, da mu ni šla skozi glavo. To ga je vzdrnilo in počilo, da je v strelskem jarku, dobrih sto korakov od sovražnika, ki preži nanj kakor divja zver na svoj plen.

Podčastnik je nadzoroval jarek. Njegov nos je bil živ kakor nos lovskega psa.

»Kdo pa je tukaj cigarete kadil?« je vprašal radovedno in poželjivo.

Tudi možje, ki so imeli po tri zvezde in te vse obrobljene pod vratom, niso imeli cigaret.

»Jaz sem kadil, gospod podčastnik, a to je bila moja zadnja!« odgovori mlad vojak tam v kotu. — Podčastnik je bil strasten kadilec, in ta strast ga je sedaj premagala, da je bil domač v pogovoru s svojimi prostaki bolj, nego je bila sicer navada tega strogega podčastnika.

»Vendar ima še kdo v jarku kaj za

»Nič ne maram. — Samo če bi smel...«

»No, kaj bi rad?« reče podčastnik poln dobre volje, ravno je prižgal in pogoltnil prvi dim; bil je tako srečen, da bi bil najrajši objel Zemljiča, seveda tega zaradi svojega častne službe ni smel storiti, no, prijazen biti, to pa je smel.

»Kaj si hotel reči, Zemljič?« ga vpraša še enkrat podčastnik.

»Jaz mislim, da bi bilo prav, če bi njivo tam pri naši zasilni bolnici — če bi meni gospod častnik dovolil, ko se vrnemo iz jarka, da bi ono njivo preoral in posejal s pšenico.«

»Veš, dragi Zemljič, saj bi ti rad ustregel, za kar me prosiš; toda glede njive bodi pameten, saj veš, da to ne gre. Na ono njivo je padlo v prejšnjih bojih polno granat, ki se gotovo niso vse raz-

na varno; od te strani se ni treba bati nobene nesreče.«

»Toda kje pa dobiš plug in konje in seme?«

»Plug je že na njivi, tam ga je moral pustiti gospodar, ko je ubežal z doma, kakor so mu zapovedali.«

Konjev je dovolj pri našem trenu in pšenica bi se tudi dobila, sem že govoril z ljudmi tam v bližnji vasi.«

»Seveda ti govoriš, kakor misliš, da bi bilo tam pri vas doma. A tukaj smo v vojski in če pridem s to stvarjo pred stotnika, rekel mi bo, da nisem pri zdravi pameti.«

Podčastnik je že videl, v kako zadrego da lahko zabrede, in to zaradi teh par cigaret.

»Veste, Zemljič, to ni tako enostavno. Seveda, ko bi se vi skazali v bitki in pregnali sovražnika iz bližnjega jarka, ali uničili tisti dve strojnici, ki nam branita naprej, no, potem ne rečem, da bi...«

Tedaj pa se obrne podčastnik od Zemljiča, gre po jarku nazaj godrnjaje:

»Čudno, kako se more količkaj pametnemu človeku zariti taka misel v glavo, da bi na bojišču oral in sejal. — Kaj vse si ta slovenski kmet ubije v glavo? —«

Zemljič pa je zopet sedel na svoje mesto. »Kaj je že rekel podčastnik: Če bi kdo uničil one strojne puške, tedaj bi že.« Splazil se je Zemljič iz jarka tja na skritja in je pregledoval skozi oknice sovrane jarke.

Pred njim se je razprostirala planjav in se je na levo bočila in dvigala in tam pod tem robom sta bili postavljeni v zavetju strojnici, ki sta gospodovali na levo in desno čez ravnino. Tja na rob se je željno oziral kakor jastreb na zajca v detelji.

»Ko bi se človek mogel priplaziti do tja!« Na misel so mu prišle ročne bombe, s katerimi so se večkrat vadili v metanju. Zemljič je premišljeval. Tako bi morda bilo mogoče, toda tja bi morali poizkušati od drugega konca jarka. In v duhu se mu je zdelo, da se že plazi čez ravan med grmičevjem, in da je prišel do roba. Tam se mu je zdelo, da rob napravi mali ovinek, kjer bi se človek morda varno prikri. Od tam do strojnih pušk pa je komaj deset korakov.

In Zemljič je bil vedno bolj zamišljen.

Pogled na otok Gruž, odkoder so naši pregnali Lahe.

kaditi?« Te besede je izgovoril precej glasno in tudi Zemljič jih je slišal; počasi je vstal in se približal podčastniku.

»Vzemite, to so moje zadnje.«

»Oj, Zemljič, ti zlata duša, koliko ti dam zanje?«

strelile; če bi katero zadel s plugom ali konj s podkevjo, se lahko razleti in kdo bi bil odgovoren za tako strašno nesrečo?«

»Gospod podčastnik, prehodil sem že vso njivo in vse nevarne granate spravil

In Nedu niti oddaleč ne omeni več »krompirja« in »koštrunovega plečeta«.

In Darby? Ali smo ga pozabili? Prav gotovo ne! Njemu se izborna godi. V svoji hišici, ki je tudi zidana v slogu Ludovika XIV. — vsekakor da se je ustreglo njegovemu okusu — ima najlepši dom v celi Irski. Hišica je iz rdeče in bele opeke, s svincem vdlane šipe se bleste izza košatih divjih trt. In od znotraj šele! Kakšna snažnost, udobnost in prijaznost! Noney večkrat pravi, da je vse pravljica iz tisoč in ene noči, sanja, iz katere se bo enkrat zbudila — in potem bo nad njeno glavo spet stara slamnata streha in zelena mlažuza pred njenimi vrati.

Toda to je nemogoče. Lepi, iz rdeče opeke sezidani kamin je resnica, ploščnata tla so tudi v resnici, in bele mehke postelje v zakotku tudi. In — v sobi je mala zlatolasa Noney z modrimi očmi in rdečimi lici, ponos in sreča očetova. In v zibelki — kaj pa tam? Nič drugega ne kakor — dvojčka. In ona dva edina povzročata dobre-

mu Darbyju sive lase. Z Noney je vse prav in dobro. Kadar jo pestuje, ga vleče za brke, da mora čestokrat glasno vpiti. — Darby ima zdaj rdeče, junaške brke kakor francoski kirasir. — A vendar trpi; Noney je solnce in veselje njegovega življenja. Toda dvojčka! — »Vran ju odnesi!« pravi večkrat Darby, seveda, samo če ni Noney v bližini. Pri krstu sta dobila ime Jeremija in Daniel. A tu nastane neko vprašanje. Zakaj volijo Irci ravno ta dva izmed štirih velikih prerokov tako radi za patrona, da se vsak drugi deček imenuje Jerry ali pa Dan? Izaija in Ecehiel se ne imenuje živ krst. In če bi kdo ponesreči imel to ime, bi mu bilo življenje v večno muko. Torej: Jeremija in Daniel sta rešila v krstni vodi kot kristjana pošteno ime. Toda lepoglasni se obliki sta se, žali Bog, prehitro zmanjšali v Jerry in Dan. Tako se spet vrnemo k Darbyjevemu velikemu križu — on svojih dvojčkov ne razločuje. Ravno tako malo more povedati, kateri je Jerry in kateri je Dan, kakor ne more razločiti na nebu Kastorja od Poluksa.

Noney pa ne delata nobene sitnosti in

težave. Ona ju razločuje z neovržno sigurnostjo, četudi mora priznati, da sta si podobna kot jajce jajcu. In vsakrat je huda, ko pride Darby h kosilu in boža ljubeznjivo, dasi nekoliko nerodno, malega Jerryja v njenem naročju in vprašuje: »Kaj pa dela danes Danny?«

»Saj ni Danny, ti neumnež! To je Jerry! Še slepec bi to videl!«

»Seveda, seveda!« pravi nato Darby. »To je Jerry! Saj vsakdo vidi!«

Toda drugi dan se mu isto zgodi; Danny velja za Jerryja in Jerry za Dannyja. In ko oba ležita v zibelki, takrat je šele težava. Zmenjeno je, da ima Jerry častno mesto na desnici, dočim je Dannyju nakazano na levi. In človek bi pač mislil, da se ni mogoče motiti tako lahko. Toda Darby — dasi razločuje svojo desnico od levice — in nato polaga važnost — da, Darby pride vedno v težko zadrego, če mora razločevati pri zibelki desno in levo stran. In stvar se še bolj obtežkoči po dejstvu, da je zibelka nekoč bil navaden plitek zaboj za milo brez vsakega pomenja, in Noney jo premika na vse štiri strani

Stvar se mu ni zdela nemogoča. Dobival je vedno bolj jasno podobo v svoji glavi o celem načrtu, kako bi se vse posamezno moralo urediti. Svetile so se mu oči, obrvi so se mu gubale, resne so mu postajale poteze na obrazu, ustnice so se mu stiskale — Zemljič je veliko in živo premišljeval in volja mu je bila jeklena.

Popoldne se je Zemljič dalje časa razgovarjal s podčastnikom, ki ga je poslušal in se mu vedno bolj čudil. Prostak mu je postajal vedno težje razvozljiva uganka. »Kaj zlodja ga sili, da tako meni nič tebi nič stavi svoje življenje v smrtno nevarnost. Ali se mu je vžgal tak srd proti sovražniku, ali mu je v hipu tako vzplamtelo njegovo domoljubje? Ali je tako ponosen, da si hoče na vsak način prislužiti zlato svetinjo,« razmišljal je podčastnik.

Ta je o tej stvari kajpada poročal tudi stotniku, ki pa ni bil tako iznenaden, ker je imel kot star vojak za to svoje posebne vzroke.

»Saj sem vedno pravil, da je moj vojak vsak tudi junak. Ni še davno, ko sem vas vse opozarjal, da v danem slučaju v najhujši nevarnosti mora ne le vsak čast-

nik, marveč tudi vsak mož določevati, kaj je najbolje storiti s sovražnikom v boju. Pri tem možu se kaže, da me je prav raz-

to je zate častno. — Ali bi si rad prislužil zlato svetinjo?»

»Kajpada, gospod stotnik, 'pa zaradi

Anton Hribernik
iz Dovž pri Slovenjem
gradu, padel 22. oktobra 1915 pri Doberdolu.
Spavaj v Bogu!

Franc Petrovčič
iz Spuhlja pri Ptuju,
pešpolk 87, odlikovan
z dvojno hrabrostno
svetinjo.
Pokoj ti v večnosti!

Franc Tanko
četovodja, padel 29.
novembra 1915 na laškem
bojišču ob Soči.
Blag mu spomin!

J. Lap
iz Črnuč; dopolnil si
in končal svojo vojaško
dolžnost na laškem
bojišču — počivaj v
Bogu!

umel. Moji ljudje so vojaki, ne pa stroji. Zemljič naj le pride k meni! —

In Zemljič je stopil pred stotnika krepak in ponosit.

»Podčastnik mi je vse povedal. Sinko,

tega samo ne bi poizkušal.«

»Tako je prav! Vse, kar storite, treba delati za domovino, ne zaradi hvale ali odlike. To samoposebi pride; vendar junak ne to ne gleda.«

»Da, gospod stotnik, jaz storim to brez želje za odliko,« reče Zemljič. Stotnik se je zasmel, dobrohotno je pogledal visokega postavnega mladeniča pred seboj.

»No, bomo videli; zdaj pojdite in se oglasite pri podčastniku prvega voda; ta vam bo dal vsa potrebna navodila.

Popoldne Zemljiča ni bilo v strelnem jarku, dejali so, da ima drugod posla; šele proti večeru se je vrnil k svojim tovarišem. Tiščali so v njega radovedni, kje je hodil, pa ni hotel naravnost z besedo na dan. Tudi podčastnik je bil precej nemiren; vojaki so ga dobro poznali in takoj so začutili, da nekaj bo. Kar zašumelo je po jarku: Povpraševali so, šepetali, ugibali, kmalu so vsi vedeli: Napadli bomo! —

Po jarku je vse obmolknilo. Vojaki so pripravljali orožje, drugi so pisali v naglici karte, tretji so si obetali, da kdor ostane živ, o prijatelju, ki pade, sporoči domačim. Nekaj jih je sedelo na svojih tornistrih, kakor bi premišljevali o svojem življenju in o njem delali račun. Videti jih je bilo mnogo, ki so molili.

Večer se je prikradel in zunaj so nad jarkom viseli težki temni oblaki, nobene zvezde ni bilo nikjer.

Pokopališče padlih mornarjev v Kotoru.

sveta. Darby je vsakokrat, ko pride domov in mora dvojčka poklicati po imenu, v groznem strahu.

»Čisto priprosto,« pravi navadno. »Jerry je na desnici. To je tukaj!« In Darby pokaže svojo desno roko. »In Danny je tukaj!« In Darby pokaže svojo levico.

»Ti si pač najbolj neumen človek na svetu!« mu nato pravi žena. »Ali ti nisem že stokrat povedala, to je Jerry in oni Danny?«

»Seveda, seveda!« odvrne nato Darby. »To pač vidi vsakdo. Ta z lepimi lasmi na čelu je Jerry.«

»Ne, to ni on! Danny ima laske. Toda tudi Jerryju rasto.«

»Seveda, seveda! Toda jaz dam oba za Noney. Pridi, Noney, pridi! Pridi, utrip srca mojega!« pravi, ko se mala stiska k njemu in ga boža s svojimi mehкими lasmi po njegovih rdečih ščetinah. »O, utrip srca mojega! Takih dveh kakor sva midva, ju ni več na svetu! Kaj se brigava midva za prismojena dvojčka! Ali nisi ti moja mala belolasa deklica — moja dušica, srček moj? O, ti mi izpulíš lasel! O! toda! — kaj

ne, midva vrževa dvojčka skozi okno in ostaneva sama vedno skupaj?«

In nato se vmeša mati Noney in začne pogovor z dvojčkoma. Ozračje postane soparno in Darby je vesel, če more na prosto, kjer lahko nemoteno blebeta z Noney brez miselnosti.

In včasi pride na obisk tudi gospa Maxwell s svojim detetom, in Noney in ona govorita potem samo materam razumljiv jezik, ki že živi vsekakor izza Evinih časov. In po obisku priroma vsakokrat košek iz »velike hiše«, in Darby ima srečo, videti v svoji hiši dvoje vrste meso, ki je po njegovem nazoru zunanje vidno znamenje velikega božjega daru — blagostanja.

Na srečo gospoda Maxwella pada samo ena senca. On se zaveda v polnem obsegu svoje sreče in se je tudi vesel; on se tudi zaveda, da si je izvolil boljši del, če primerja svoje sedanje življenje z nespametnim brezbožnim življenjem svojih tovarišev, z življenjem, ki mora biti natrpano vedno novih, vedno bolj rafiniranih zabav, da se odganja misel na samomor. Njemu pa je življenje dolžnost. Toda včasi mu

pride na misel, da je svojo srečo prelahko priboril. Potem si kliče v spomin vse težave in bridkosti, ki jih je prestal. Strašne noči, ki jih je preživel strme v noč na kašči, dokler ni obsijala slabotna luč jutranje zarje mogočnih, belih pajčevin; mračni, megleni dnevi, ki so tako počasi potekali, da je mislil, da ne bo nikoli več noči; bolečine, ki jih je čutil nevajen napora in dela; občutek zapuščenosti, ki ga je občutilo srce sredi popolne ločitve od prejšnjih življenjskih navad; občutek zoprnosti pred slabo hrano in obleko; strašna bolezen s svojimi blodnjami, ko je vpil: »Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil?«; njegovi pogreški, njegova ponižanja; slovo od ljudi, ki jih je spoštoval in ljubil, zaničevanje, s katerim so nanj mislili; splošno sovraštvo, ki si ga je nakopal; obtožitev zločina, sramotno aretiranje, stanovanje v zaporu s pobeljenimi stenami: vse to mu prihaja v spomin in mu daje zavest, da je svojo izkušnjo prestal.

In če potem spet opazuje svojo srečo, posebno ob lepih poletnih večerih, če plava njegov pogled nad vasico, v kateri je

Tedaj pa pride stotnik. Vsi nestrpni čakajo povelja.

»Vojaki, nocoj mora sovražnik iz jarkov, ki delajo take težave našim postojankam in nam provzročajo toliko izgub naših najboljših mož. Bojujte se hrabro in vztrajno, zmagati moramo, tako naj vsakdo misli in potem gotovo zmagamo.«

Vsi so stali v vrsti in poslušali navduševalne besede svojega pogumnega stotnika. Samo Zemljiča ni bilo nikjer. Kje pač hodi?

Zunaj po ravnini se je plazil med grmičevjem, počasi kakor prej se je premikal; tiščal se je zemlje, kakor bi se z njo zraščal. Z glavo po strani se je oziral na sovražnikove jarke; dvoje debelih polen si je opasal okrog ledij in ju vlekel za seboj.

Kar naenkrat mu skoro zastane srce. Od sovražnikove strani se je zabliskalo in širok svetel žarek je posvetil v temo. Kakor bi se kdo z zajčkom igral in komu nagajal, da ga je z ogledalnim steklom razsvetljeval. Naprej je šel žarek po zraku, nato se je nagnil in sipal luč preko ruš ob strelskem jarku.

Zemljič se je oddahnil, luč je hitela od njega proč proti postojankam; bil je že blizu in zdelo se mu je, da mora zdaj zdaj priti do vboknjenege ovinka. V tem hipu pa se žarek obrne in se vleče prav ob zemlji, kakor bi se pasel, čez ruševino. Zemljič obtiči na zemlji kakor mrtev; če ga žarek obsveti, takoj ga opazi sovražnik in on je izgubljen; hipno se pred jarkom pomakne naprej in se zvali v zaseko ob ovinku prav v onem trenutku, ko se je zablesketala luč nad njim. Sedaj je bil na varnem pod robom. Utrujen je bil, pot mu je tekla po obrazu.

Ko se je zasilo odpočil, dvignil je previdno glavo malo čez rob; gledal je v noč; ko je dalje časa gledal, opazil je pred seboj neko temnejšo točko, ki se je dvigala nad temo v okolici; to je bila zakrita streha, kjer sta se skrivali za robom strojnici.

Zopet se je skrivil za rob. Bil je popolnoma miren. Odpasal si je od ledij poleni, pa čudni poleni, to sta bili ročni granati, ki ju Zemljič porabi za napad. Pregledal in pretipal je netivo, vzeli iz žepa vžigalico in prižgal gorivo ob granati. Urno je vstal — vedel je, da ni nič časa

osrečil prebivalce in ki so mu vdani v velikem spoštovanju in hvaležnosti; ko vidi, kako sede delavci ob praznikih pred svojimi hišicami, kako se srečne matere igrajo s svojimi otroki in se veseli pari sučejo ob zvokih piščali in cimbal; predvsem pa če misli na nesrečno Outramovo usodo in na nemirno življenje svoje sestrične; ko gleda na mestu, ki bi ga morala ona zavzemati, zvesto pričó svojega trpljenja in zmag: — se nikakor ne more ubraniti misli — in pri tem ga obide ona čudna žalost, ki pride vedno ob uspehu — da bi bilo še nekaj boljšega zanj: slovo od sveta, kjer bi ne bil njegov delež blesk in čast, temuč bolest in trpljenje. Potem, si misli, bi imel pravico do zmagoslavne palme in škrlataste obleke mučenicov, ki so zmagoslavnejši kakor pa lovori in odlikovanja onega, ki se je boril, trpel in zmagal; kajti v neuspehu tiči vzvišenost, če je bila sama stvar vzvišena.

izgubljevati, če je enkrat netivo vžgano — zavihtel je z desnico in v širokem loku je švignila granata v gluho noč.

Takoj je bil zopet na tleh, v istem hipu pa je že strašno počilo tam deset korakov za robom. Za hip vse tiho, v par sekundah se je že dvignila ognjena kača v zrak, dilje, železo, zemlja, vse se je vzdignilo, zažarelo v zraku in zopet padlo na tla. — Vmes pa so ljudje kričali, tekali semintja in streljali kakor nori proti našim jarkom, odkoder se pa ni nikdo oglasil s puško.

Zemljič je zopet pogledal čez rob. Slišal je, kako je nekdo komandiral, zdelo se mu je, da strojnici še nista uničeni.

Zato je zopet vžgal netivo pri drugi granati in jo v loku vržel na streho, kjer sta bili postavljeni strojnici. Kakor bi se

našali ranjence, drugi pa so mrtve zapopavali. Ko so preštevali naše vrste, ni bilo toliko izgub, kakor se je bilo bati.

Takoj je bil na bojišču tudi stotnik, ki je po dobljeni zmagi pohvalil vojake.

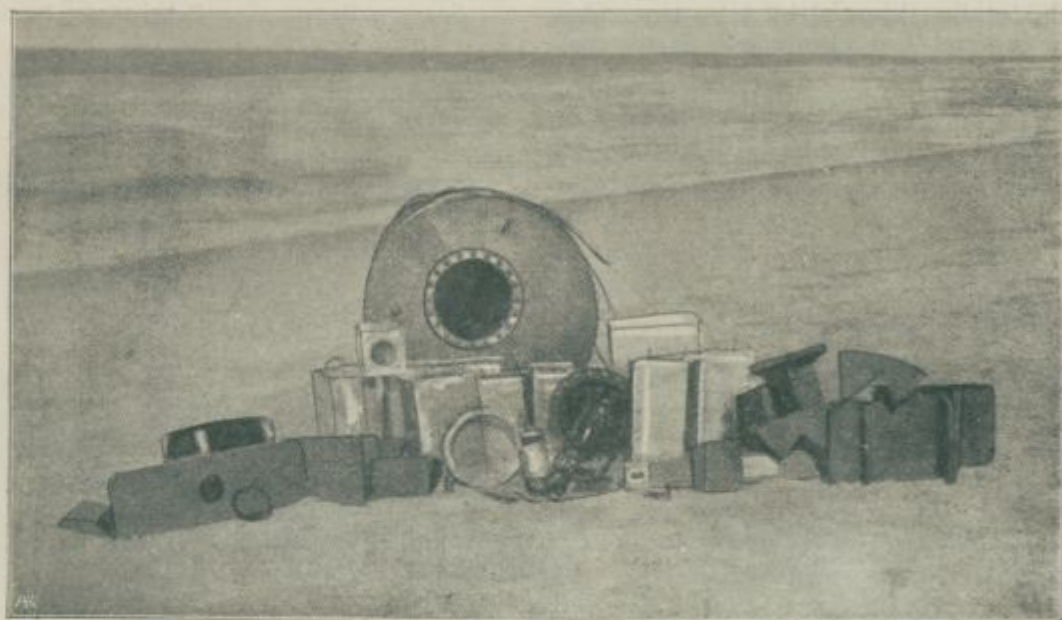
»Dobro ste se držali, vsi ste junaki, prvi med vami pa je Zemljič.«

»Živel Zemljič!« zakličejo tovariši, a Zemljiča ni bilo nikjer. Podčastnik stopi k stotniku ter mu poroča, kako ga je Zemljič v jarku rešil smrti.

»Hitro Zemljiča iskat!« ukaže stotnik, v tem pa počasi prikoraka Zemljič čez čelo obvezan in po obrazu ves okrvavljen.

»Ah, Zemljič, hvala Bogu, da vas vidim živega. Ali ste celo ranjeni?« vpraša stotnik.

»Mislim, da bo kmalu dobro,« odgovori Zemljič.

Angleška pomorska mina in njeni posamezni deli.

bilo dvignilo iz ognjenika, tako je zaprasketalo in vzplamtelo v zrak. Le malo glasov se je še čulo, pač pa stokanje in vzdih.

Takrat pa se rog oglasi v naših jarkih in naši vojaki planejo iz jarka z bajoneti in ročnimi minami čez ravnino. To so že prej večkrat poizkusili, a strojnici tam pod robom dobro zavarovani sta jih vselej prepodili. Sedaj pa sta sovražni strojnici razbiti; pač strelja sovražnik iz jarkov, a preden so se Lahi dodobra zavedli, kaj da je, bili so že naši v njih jarkih, kjer so jih obdelavali, oddaleč z minami, od blizu z bajoneti, z noži, s kijji. Na bežeče sovražnike so pomerile naše strojne puške, tako da se jih je le malo rešilo; drugi so se vdali, ker so uvideli svoj poraz.

Zemljič je ležal skrit pod obronkom, srce mu je plulo, ves se je tresel od skrbi, ali se napad posreči; ko je videl tovariše hiteti čez ravan, skočil je tudi on čez rob in bil kmalu ob strani svojih tovarišev v divjem boju s sovražnikom.

Kmalu ko je prihitel na bojišče, opazil je, kako se njegov podčastnik bori z laškim oficirjem; ravno je hotel sovražnik nameriti revolver na podčastnika, takrat pa skoči Zemljič in z betom udari Laha čez roko, ki je takoj onemogel padel na tla. In čezenj je naprej divjala krvava bitka.

Zmaga je bila naša, sovražni jarki so bili osvojeni; odvedli so vojne ujetnike in ker so se bali zopetnega napada, so vojaki takoj pričeli z delom, da jarke popravijo in nasipe zgrade proti sovražniku. Tudi sanitejci so prišli na bojišče in od-

»Dobro! Tu je moja roka, čestitam vam. Vi ste junak. Tukaj imate zlato svetinjo, ki mi jo je izročil naš višji poveljnik, da naj jo ob zasluženih prilikah izročim najhrabrejšemu svojemu vojaku. Nosite to znamenje cesarjeve milosti s ponosom in skrbite, da je boste vsekdar vredni.«

Sveča je trepetala v vetriču, ko je stotnik pripenjal Zemljiču svetinjo na junaške prsi.

Zemljič se je po vojaški zahvalil stotniku brez posebnega navdušenja, pač pa je skrbljivo gledal na podčastnika, češ, sedaj sem storil, kar si hotel, zdaj pa je pri tebi vrsta, da izpolniš mojo željo. Pa podčastnik ga ni hotel prav razumeti.

»Ali še kaj želite, Zemljič? Kar povejte, junaku ne smemo odreči nobene želje,« je dejal stotnik.

»Gospod stotnik, prosim, dovolite mi, da preorjem in obsejem njivo tam za našo bolnico,« pravi Zemljič.

Tako resno, slovesno in proseče je Zemljič izgovoril te besede, da je stotniku smeh kar v grlu zastal. Vendar ni vedel, kaj bi to pomenilo; podčastnik mu nakratko vse pojasni.

»Torej tak je naš Zemljič, kmet, kar ga je, kakor je bil prej vojak, zgled vsem drugim. — Gospod podčastnik, jutri ima naš oddelek počitek. Zemljič pa naj orje in seje, kolikor mu duša poželi. Poskrbite, da dobi plug, vprežno živino, seme in pomočnika.«

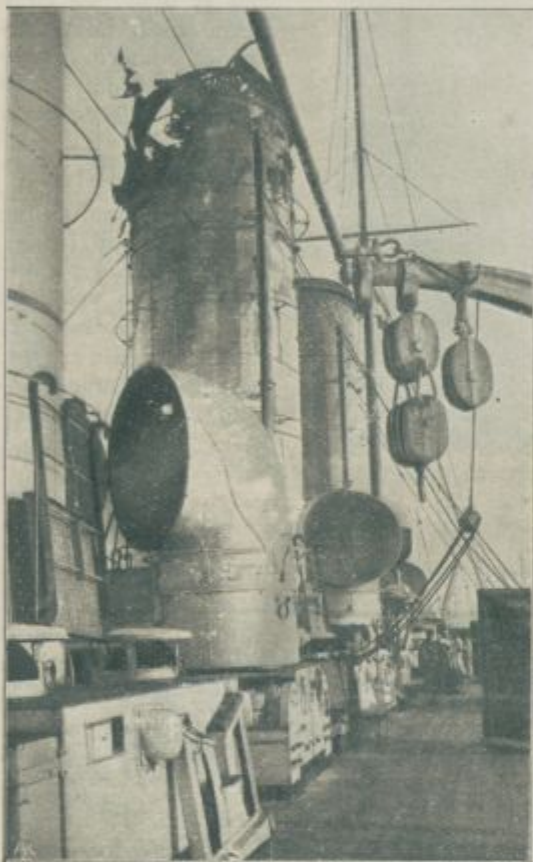
»Zahvalim se iz srca gospodu stotniku,« reče Zemljič in solze so mu zalile oči od veselja.

Tisto noč je počival Zemljič v jarku

truden, a spati ni mogel. Kakor v polspanju se mu je zdelo, da je doma ob pšenični setvi, vse je že na vozu pripravljeno za drugi dan. Vreča pšenice, oralo, samo vpreči je treba zjutraj in pognati konje na njivo. V teh sanjah je Zemljič trdno zaspal in se vzbudil, ko se je že solnce prikazovalo skozi gosto meglo. Vojaki so bili hitro pokonci; tretji vód je že čakal pred jarki, da nadomesti junake, ki imajo danes v zaledju svoj počitniški praznik.

Zemljič pa je hitro vse pripravil za setev. Podčastnik ga dobi in mu reče:

»Priatelj, rešil si mi življenje, in nikdar v življenju ti ne morem tega povrniti; zato pa te prosim, nikari ne hodi

Ladja »Helgoland«: Dimnik, zadet od šrapnela.

jahal na sprehod in si hotel tudi Zemljiča pogledati pri njegovem delu.

Zemljič je bil vesel, da se tudi njegov poveljnik zanima za poljsko delo in razlagal mu je, kako treba orati, da se zemlja dobro prevrne in bogato obrodi.

»Veliko srečo, Zemljič!« reče stotnik in se poslovil od njega. »Kmet je res steber državi v vojski in miru, takih junakov dovolj in kmalu bo sovražnikov premalo,« modroval je stotnik, ko je jahal proti bolnici.

Komaj je zopet zasadil Zemljič lemež v zemljo in sta konja krepko potegnili, tedaj pa je odskočil plug in zahreščalo in zažrmelo je, kakor bi se svet podiral.

Stotnik se obrne s konjem in hiti ž njim na njivo. Grozen pogled. Ob nerazpočeno granato je zadel plug, kakor se je podčastnik bal in Zemljiču pravil. Konja sta ležala raztrgana in mrtva. Zemljič ves v krvi razmesarjen mrtev in kosi drevesa so ležali na okrog, na sredi pa je zijala široka izkopana luknja.

Otožen in zamišljen se je vrnil stotnik v taborišče in ukazal, da naj bo pogreb Zemljiča kar najsijajnejši. Prav tam v zemlji, ki jo je tako ljubil, naj počiva njegovo truplo. Jama je bila že izkopana. Vse ondotno vojaštvo je nastopilo v paradi z vojaško godbo. Vojni kurat je truplo blagoslovil, vojaki so junaka zakopali v jamo, ki jo je razkopala granata; podčastnik je dal zbrati razlomljene dele pluga in jih je položil na grob v podobi križa.

Stotnik pa kakor po navadi, je hotel ob tej žalno-slovesni priliki spregovoriti pokojniku v spomin in vojakom v spodbudo.

»Vojaki!« je pričel, a beseda mu je zastala v grlu, solze so mu zalile oči, zamahnil je s sabljo proti grobu v slovo, obrisal si solze in odjahal. —

Nemo in solznih oči so odkorakali za njim tudi vojaki.

Vojni kurat pa je molil: Vzemi zemlja, kar je tvoje, naj sprejme Kristus, kar je njegovega, meso je iz zemlje, duh pa je od zgoraj vdihnen . . .

Nemški admiral Edvard pl. Capelle, naslednik odstopivšega admirala Tirpitz.

na njivo, ali če že moraš iti, vzemi s seboj tovarišev kolikor hočeš, da še po vsem prostoru iščejo, če bi bila le še kje kaka nerazpočena granata.

»Je že vse v redu,« odgovori Zemljič in se smeje bojazljivemu podčastniku.

Kmalu je Zemljič zastavil plug in zarezal brazdo v njivo. Tedaj, ko je videl konje pred seboj in črno rodovitno zemljo pod seboj, bil je zopet Zemljič iz srca vesel. Njegova duša je pela visoko pesem domači zemlji; v hipu je pozabil na vojsko, na prelito kri, dasi je imel na obrazu še krvave sraže od prejšnje noči.

»Ali je kamen v zemlji?« vprašal se je Zemljič, ko mu je drevo tako nenadno odskočilo v stran in zahreščalo. — Ko je prioral do konca njive, spomnil se je podčastnikovega svarila in zaradi varnosti pustil je plug in še enkrat natanko pregledal prostor, ki ga ima še preorati, če vendarle ni še kje kake granate. Zdelo se mu je vse varno in pričel je zopet z oranjem. Kmalu je zopet plug zacvilil in odskočil. Zemljič se je prestrašil. Prebrskal je zemljo in našel precej težak kamen, ki ga je zatočil na kraj njive.

»Zanikarni ljudje,« je godrnjal, »tako lepo zemljo imajo, pa nikdo se ne pobriža, da bi to kamenje pobral z njive.«

»Dobro jutro, Zemljič!« zakliče nekdo nad njim, ko je prišel ravno s plugom na konec njive. Bil je njegov stotnik, ki je

Svetovna vojska.

29. aprila. Velika vojna ladja angleška »Russel« se je v Sredozemskem morju potopila. Angleži poročajo, da je zadela ob mino. — Hudi boji so se vneli na tirolski meji. — Na francoskem bojišču pri Verdunu velik topniški dvoboj.

29. aprila. Na Irskem so se Irci uprli angleški oblasti. Celotno angleški listi, ki bi radi dogodek utajili, priznavajo, da je vstaja zelo razširjena.

Ladja »Helgoland«: Pogled na vijak.

30. aprila. Angleški general Townshend je ponudil, da izroči Kutelmaro s topovi in plača en milijon funtov v gotovini pod pogojem, da sme prosto oditi s svojo armado. Turki so to ponudbo odklonili. Dan pozneje se je Kutelmara brezpogojno vdala. Ujetih je 13.000 angleških vojakov, 5 generalov in 500 častnikov.

2. maja. Po uradnih angleških poročilih, so se irski voditelji vstaje vdali. — Italijani pripravljajo novo ofenzivo na tirolskem bojišču. Glavni poveljnik laški Cadorna se je podal na to bojišče. — Na Angleškem so sklenili uvesti splošno in enako vojaško dolžnost. — Med Nemško in Ameriko se vrše dogovori in je upanje, da se rešijo mirnim potom.

3. maja. Vladni glavni tajnik na Irskem je odstavljen, ker ni pravočasno spoznal upornega gibanja. — V zbornici je ministerpredsednik Asquith naznanil, da so ustrelili tri irske upornike, ki so podpisali oklic za vstajo; trije drugi so bili obsojeni na tri leta ječe. — Po Ameriki so Irci zelo razburjeni zaradi dogodkov na Irskem in obsojajo postopanje vladnega irskega voditelja Redmonda.

4. maja. — Severno od Tarnopola večji boji. — Topniški boji pri Tolminu, Bovcu in na koroški meji. — Danes ponoči je laška zračna ladja preletela Vipavo proti Idriji v Ljubljano in Zalog. Na potu nazaj so naši topničarji pri Dornbergu to letalo

Zmes.

Povsod doma.

Vojak je prišel iz vojske na dopust. Prva stvar je bila da je nesel popraviti žepno uro, ki se mu je razbila ob kamnu in padla v pesek. — Urar je rekel, da je težko popraviti uro, ker je med kolesci preveč peščenih drobcev. — Vojak: V šoli smo se učili, da so v starih časih imeli ljudje peščene ure. Morda pa iz te tudi lahko napravite peščeno uro.

Slab vzgled.

Žena: »Ana, ali res že mislite oditi?« — Nevesta: »Kaj pa hočem? Vi in vaš mož se vselej prepirata kadar je moj ženin zraven, in vsakokrat odloži poroko za tri mesece.«

Človekoljubi,

prispevajte v tednu Rdečega križa!

Bolečine čutimo samo po živcih, nositeljih vseh občutkov. Čim slabši so živci, tem večji je bolesten občutek. Ljudje z močnimi živci bolečin skoro ne občutijo ali pa le zelo malo. Z vtiranjem s Fellerjevim bolečine lajšajočim rastlinskim esenčnim fluidom z zn. »Elsa-Fluid« se živci ojačijo in postanejo bolj neobčutljivi za bolečine. Obenem se pa bolečina sama z »Elsa-Fluidom« odpravi. 12 steklenic tega zdravniško priporočenega domačega sredstva pošlje franco za samo 6 kron lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elsatrg št. 331 (Hrvatska). Nad stotisoč zahvalnih pisem. (es)

ALOJZIJ TRINK

STAVBNO IN POHIŠTVENO MIZARSTVO
LJUBLJANA, LINHARTOVA UL. 8

SE PRIPOROČA CENJEN. OBČINSTVU V LJUBLJANI
IN NA DEŽELI ZA IZVRŠITEV VSAKOVRSNIH DEL

IZDELOVANJE
ŽNIDERSIČEVIH PANJEV

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo

Dunajska cesta [uradni prost. I. nadstr.]

priporoča svojo

zalogo vsakovrstnega kolonijalnega in specerijskega blaga;

zalogo najboljših mlekarških izdelkov: sira, masla, kondenziranega mleka;

zalogo zajamčeno pristnega vina iz Kranjske, Štajerske, Ogrske, Hrvatske, Istre in Dalmacije, najboljše domače slivovke, tropinovca, konjaka in ruma. (Kleti v Spodnji Šiški št. 152);

zalogo vsakovrstnih kmetijskih strojev. Strojnik vedno na razpolago;

zalogo raznih močnih krmil, gnojil in modre galice.

Žene turškega harema na daljšem izletu.

ustavili, naši letalci so je napadli in zažgali s strelji, na goriškem vojnem vežbališču je sovražno letalo padlo na tla. Vsi štirje letalci so mrtvi. — Naši letalci so napadli laško vojno taborišče pri Villese in so se vsi vrnili nepoškodovani. — Dne 3. maja so naša vodna letala napadla v Raveni kolodvor, žvepleno tovarno in vojašnico. — Nemška vojna letala so napadla vzhodno angleško obrežje. Letalo »L. 20« je padlo poškodovano v vodo in se potopilo.

4. maja. Rusi v Armeniji še vedno prodirajo. Boji se bijejo sedaj za Ersindjan. Turki se ustavljajo, ker so dobili novih ojačenj.

Vstaja Ircev proti Angležem.

Angleži so hoteli vojsko, Angleži jo vlečejo in nočejo sklepati miru v svesti si svoje svetovne nadmoči. Anglež hoče ostati neomejen vladar na morju, ker s tem ima v rokah vso svetovno trgovino. Dokler Anglež ni premagán, dotlej ne bo miru.

Angleži pa so na videz pohiteli v boj samo za idealne namene, kakor sami zatrjujejo. Pravijo, da se jim gre za obstoj malih narodov; plemeniti in nesebični kakor je znano, da so Angleži, boré se za samostojnost Belgije, Srbije, Črnogore; njih mehko srce bi ne preneslo, ako bi se tem državicam vzela samostojnost. Toda to je od strani Angležev vse dobro preračunjeno. Belgija, to so nemška vrata na Angleško. Za Belgijo torej Angležem nič ni; pač pa ne marajo, da bi Nemec gospodaril v Belgiji, ker bi bila s tem Angleška v vedni nevarnosti. Na Balkanu hočejo imeti Angleži kolikor mogoče veliko malih držav, ker potem lažje mešetarijo in hujskajo drugo proti drugi, in vse proti nam.

Da je angleška beseda, kakor bi res varovali Angleži obstoj malih narodov, največji humbug, to dokazuje zadnja vstaja na Irskem.

Angleži imajo doma mali narod irski, ki že stoletja ječi kot suženj v angleških okovih. Lepo nalogo so imeli Angleži ves ta čas temu narodu dati svobodo, a tega niso do danes storili, ker v želji po svetovni vladi hočejo vse podjarmiti.

Irci žalibog pri tej vstaji ne bodo nič dosegli, ker vstajajo delati v sedanjih časih je norost in tega so zmožni samo Irci po svojem sanjaškem značaju. Vstaja na Irskem bo potlačena, general Kitchener jo bo zadušil; postreljeni in po ječah bodo potaknjeni uporni voditelji in irski narod bo zopet za nedogleden čas nadaljeval svojo vlogo sužnja. Angleži bodo s krvjo zopet potrdili nerazvezljivo zvezo med Angleško in Irsko.

Vstaja na Irskem ima posebno ta pomen, da nam pokaže Angleže v pravi luči. — Seveda ta vstaja je za Angleže v sedanjem času zelo nepriljučna. Radi bi se pokazali svetu nepremagljive, pa imajo sovražnika pod domačo streho. Posebno pa je vstaja neljuba Angležem zaradi Amerike, kjer živi veliko milijonov Ircev, ki ne bodo v nemarno gledali dogodkov na Irskem.

Morda bo ravno temu dogodku pripisovati, da bo Amerika zmanjšala svoje zahteve glede podmorskih čolnov nasproti Nemčiji in se bo lažje dosegel sporazum.

Angleži sploh zadnji čas nimajo sreče. Ves njihov vojni pohod v Mezopotamijo se jim je ponesrečil. Velik del svojih najboljših čet so v teh bojih izgubili, in sedaj so jim Turki še celo posadko v Kutelamari ujeli. Vsak drug narod bi se omajal ob takih udarcih. Anglež pa samo računa in spletkari ter svest si svoje sile na morju vojsko nadaljuje.

IV. vojno posojilo.

Kdor ima denar in ga hoče naložiti na dobre obresti, naj vzame državno vojno posojilo. — Obenem izpolni s tem tudi svojo domoljubno dolžnost in pripomore, da se za našo državo ugodno konča usodna vojska.

Trije palčki v gozdu.

(Iz Grimmovih pravljic.)

Živel je mož, ki mu je umrla žena; živela je žena, ki ji je umrl mož, in mož je imel hčerko in žena je imela tudi hčerko. Deklici sta bili prijateljici, sta se večkrat shajali in sta prišli k ženi v hišo. In žena je rekla tuji deklici: »Čuj, povej tvojemu očetu, da bi se jaz rada z njim poročila; vsak dan se boš potem v mleku kopala in vino pila, moja hči pa se bo z vodo umivala in vodo pila.« Dekle gre domov in pove očetu, kaj mu je žena rekla. Oče pa pravi: »Kaj čem storiti? Ženitev ima svojo solnčno pa tudi senčno stran.« Ker pa se le ni mogel odločiti, sezul je čevelj in dejal: »Vzemi ta čevelj, ki ima luknjo na podplatu, nesi ga pod streho, obesi ga na velik žebelj in nalij vanj vode. Če bo čevelj držal vodo, tedaj se zopet oženim, če pa voda skozenj steče, se ne oženim.« Hčerka stori, kakor ji je bilo naročeno; toda čudno, voda je napojila podplat, da je

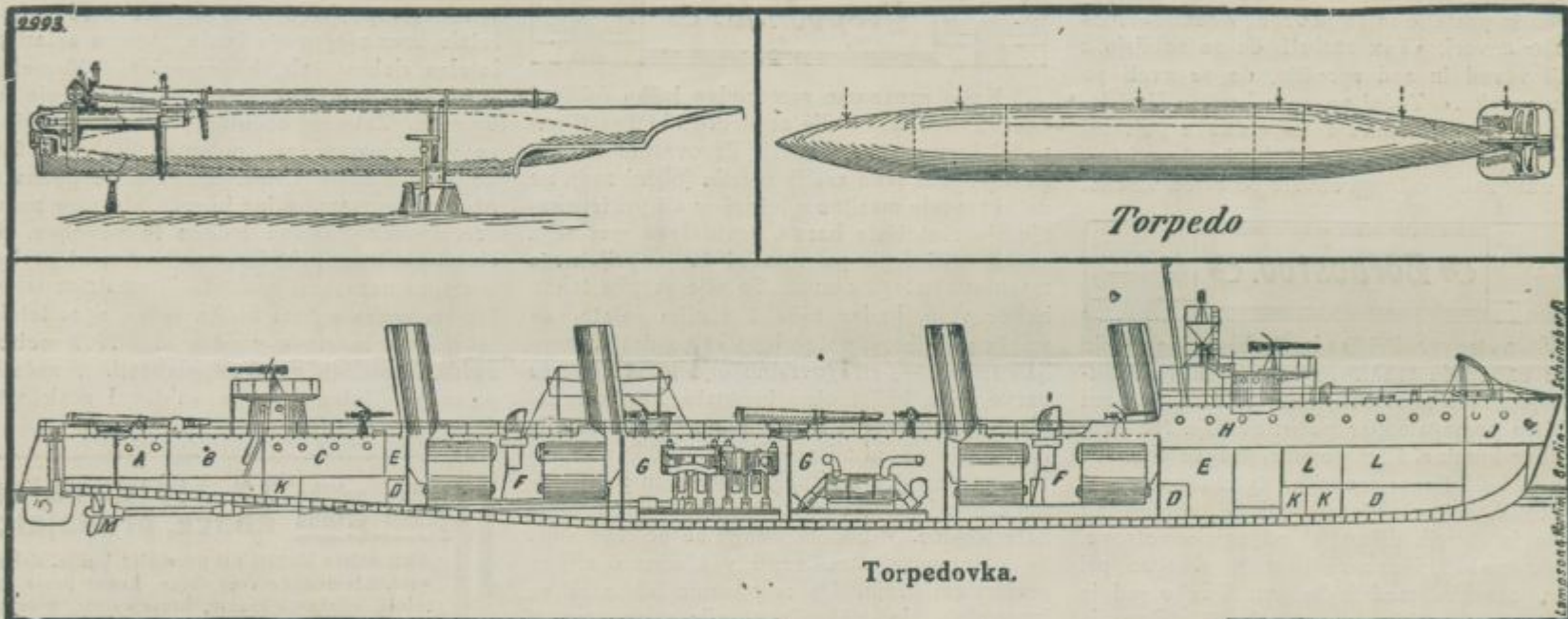
god.« Dala ji je še kosček trdega kruha, rekoč: »To lahko čez dan prigrizneš,« misleč: zunaj bo zmrznila in od lakote umrla, gotovo ji ne pride nikdar več pred oči.

Deklica je ubogala, odela se je v papirnato obleko in šla s torbico v gozd. Na potu v gozd je ležal sneg vse navprek in nobenega zelenja ni opazila nikjer. Ko je prišla v gozd, zagledala je drobno hišico, iz katere so gledali trije mali palčki. Rekla jim je: »Dober dan!« in skromno potrkala na vrata. Poklicali so jo v hišo in vstopila je ter se vsedla na klop ob peči, da se pregreje in použije kosček kruha. Palčki so ji rekli: »Še nam daj malo kruha!« — »Rada,« je dejala in jim odrezala polovico kosa. Vprašali so jo, kaj misli v taki obleki tu v gozdu. »Ah,« je odgovorila, »nabrati bi morala v torbico jagod in ne smem prej domov, dokler je polne ne nabere. Ko je pojedla svoj kosček kruha, dali so ji palčki metlo, rekoč: »Odmeti sneg izpred duri.« — Dekle je šlo z metlo iz hišice, palčki pa so dejali med seboj: »Kaj naj ji damo, ker je tako priljudna in dobra in nam je tako rada dala od svojega kruha?« Tedaj pravi eden: »Jaz poskrbim, da bo vsak dan lepša; drugi

se je nasitila, rekli so palčki: »Na, vzemi metlo in pojdi pred vrata pometat.« — »Ej, le sami pometajte, kaj mislite, da sem vaša dekla?« — Ker je videla, da ji ničesar nečejo dati, odšla je deklica iz hišice. — Tedaj pa so se palčki menili med seboj: »Kaj naj ji damo, ker je tako nepriljudna in ker ima tako grdo, zavidno srce, da nikomur nič ne privoščiti?« Prvi dé: »Jaz hočem, da je vsak dan grša,« drugi reče: »Jaz storim, da ji pri vsaki besedi, ki jo spregovori, poskoči krota iz ust,« in tretji je dejal: »Jaz pa poskrbim, da nesrečno umrje.«

Dekle je okrog hišice iskalo jagod, pa ker jih ni nič dobila, je odšla slabe volje domov. In ko odpre usta, da bi materi potožila, kaj se ji je v gozdu primerilo, skoči ji pri vsaki besedi krota iz ust; vsem se je hitro zagnjusilo.

Mačeha je sedaj seveda še huje pihala in le to premišljevala, kako bi nagajala pastorki, ki je bila vsak dan lepša. Zakurila je pod kotlom in namočila štrene. Ko so prevrele, obesila jih je pastorki na rame, dala ji je sekuro in ukazala, naj gre na zamrznjeni potok, naj s sekuro napravi luknjo v led ter naj štrene splakne. Dekle je ubogala, šla je in prebila s sekuro led ter splakovala štrene. Mimo pa se je

držal, in kmalu je bil čevelj poln vode. In povedala je očetu, kaj se je zgodilo. Nato je šel oče sam pod streho; videl je, da je res, kar mu je deklica povedala; zato je šel k vdovi so snubit in kmalu so praznovali ženitnino.

Ko prvo jutro nato deklici vstaneta, stala je pri hčerki očetovi posoda z mlekom za umivanje in vino za žejo, pri ženini hčerki pa voda za umivanje in voda za žejo. Tretje jutro pa je dobila očetova hči vodo za umivanje in vodo za žejo, materina hči pa mleko za umivanje in vino za pijačo. In pri tem je ostalo vsako jutro. Žena je osovražila svojo pastorko in jo je od dne do dne vedno bolj trdo imela. Bila ji je posebno zavidna, ker je bila pastorka lepa in prikupljiva, njena hči pa grda in odurna.

Pozimi je bilo. Zmrzovalo je, da je vse škripalo in čez goro in dol je ležal debel sneg. Žena je tedaj naredila obleko iz papirja in je poklicala hčerko očetovo, rekoč: »Obleci to obleko in pojdi v gozd ter mi naberi torbico jagod, ker jih zelo poželim.«

»Za božjo voljo,« pravi deklica, »pozimi vendar jagode ne rastejo; zemlja je zmrzla in visok sneg jo pokriva. In kako naj grem v tej papirnati obleki? Zunaj je mraz, da človeku sapo zapira; burja bi jo prepihal, in raztrgala bi se mi ob trnju.«

»Ali mi boš še ugovarjala?« reče mačeha; »glej, da se mi takoj izgubiš in da se mi ne prikažeš, dokler nisi nabrala polne torbice ja-

reče: »Jaz storim, da ji pri vsaki besedi, ki jo spregovori, pade cekin iz ust« in tretji dostavi: »Jaz pa delam na to, da pride kralj in si jo vzame za ženo.«

Dekle pa je storilo, kakor so mu palčki rekli, pometalo je sneg od vrat hišice, in kaj mislite, kaj je našla? Same rdeče zrele jagode, ki so se ji smejale izpod snega. Vzradoščena jih nabere polno torbico, zahvali se malim možem, da vsakemu roko v slovo in teče domu, da prinese materi, kar je hotela imeti. Ko je vstopila v hišo in rekla »dober večer«, padel ji je prvi cekin iz ust. Nato je pripovedovala, kaj je doživela v gozdu in pri vsaki besedi ji je padel cekin iz ust, tako da so bila tla kmalu polna samih zlatih cekinov. »Glej jo prevzetnico,« vzklikne njena polsestra, »kako meče denar po tleh!«; v srcu pa jo je zavidala in hotela tudi sama v gozd po jagode. Mati pa ji reče: »Ne smeš; premraz je in ti mi lahko zmrzneš.« Ker pa ji le ni dala miru, ji je mati naposled dovolila; sešila ji je krasen gorak kožuh, ki naj ga obleče, in dala ji je maslenega kruha in kolača na pot.

Dekle gre v gozd naravnost do male hišice. Trije palčki so kukali iz hišice, pa ona jih nič ne pozdravi; ne da bi jih pogledala, prilomasti v hišico, vsede se na klop k peči, izvleče iz torbe masleni kruh in kolač, ki ji gresta zelo v slast. — »Daj še nam pokusit,« rekli so palčki, pa odgovorila jim je: »Še zame ne bo dovolj, kako naj še drugim dam.« Ko

po potu pripeljal krasen voz, v vozu pa kralj. Voz obstane in kralj jo vpraša: »Deklica, odkod si in kaj delaš tukaj?« — »Uboga deklica sem in štrene splakujem.« Kralj pa začuti usmiljenje za njo in ker je videl, kako je lepa, reče: »Ali bi šla z menoj?« — »Od srca rada,« odgovori; bila je vesela, če bi se mogla umakniti izpred oči mačeha in sestri.

Vsedla se je na voz in se vozila s kraljem v kraljevi grad. In kmalu so ondi obhajali čudovito ženitnino, kakor so to palčki odločili zanjo. Čez leto dni je kraljica porodila kralju sina. Mačeha pa je zvedela o veliki sreči pastorki ter je prišla s svojo hčerjo v grad obiskat kraljico. Nekoč pa je odšel kralj iz gradu, in ker ni bilo nikogar, zgrabila je zlobna žena kraljico za glavo in njena hči za nogi, dvignili sta jo iz postelje in skozi okno vrgle v mimo deročo reko. Potem pa se vleže njena hči v posteljo in mati jo odene čez glavo. — Kralj se vrne in hoče govoriti s kraljico, pa mačeha mu reče: »Tiho, sedaj ni mogoče, ker je vsa v potu. Danes je najboljša, da je sama.« Kralj ni nič hudega slutil in prišel res šele drugo jutro; a med razgovorom z ženo ji skoči pri vsaki besedi krota iz ust, dočim je sicer padel vselej cekin.

Kralj vpraša, kaj to pomeni, pa mačeha mu reče, da je to najbrže od hudega potu, pa da se to zopet izgubi.

Ponoči pa je mladi kuhar videl raco, ki je plavala v ribniku in govorila:

»Kralj, kaj nameravaš?

Ali čuješ ali spavaš?»

In ker kuhar ni nič odgovoril, je dejala:

»Kaj moji gosti delajo?»

Tedaj odgovori kuhar:

»Vsi sladko spavajo?»

In zopet je vprašala:

»Kaj dete dela v zibelki?»

Kuhar reče:

»Sladkega spanja se veseli.»

Tedaj pa je šla v podobi kraljice, dala mu je piti, zrahljala mu je posteljico, jo pokrila in je zopet plavala kakor raca v ribniku.

Tako je prihajala dve noči; tretji večer pa je rekla mlademu kuharju: »Pojdi in povej kralju, naj vzame svoj meč in naj ž njim trikrat zamahne preko praga.«

Kuhar steče h kralju mu povedat in ta pride z mečem in trikrat ž njim zamahne preko praga nad duhom in po tretjem mahljaju stoji pred njim njegova soproga, živa, zdrava in vesela, kakor je poprej vedno bila.

Kralj je bil zelo vzradoščen, a je imel kraljico skrito v sobi do nedelje, ko je imel biti sinko krščen. In ko so opravili krst, tedaj je rekel kralj: »Kaj zasluži človek, ki je drugega dvignil iz postelje in ga je vržel v reko?« Mačeha odgovori: »Tak zasluži, da ga zabijejo z žebli v sod in sod sprožijo, da se zvali po hribu v reko.« Tedaj pa reče kralj: »Ti si izrekla sodbo sama nad seboj,« ukaže poiskati tak sod ter vanj vtakne mačeho in njeno hčer. Sod nato zabijejo in ga zavale po hribu v reko.

Za vetrove. Pri sedanji hrani se čutijo ljudje napeti in težki. Malo črne kave s kumino je dober pomoček; kdor pije raj čaj, mu bo hitro pomagalo par požirkov čaja teh zeli: pol žlice kumine, žlico gomilic, ščepec poprove mete in baldrijana; prevri na četrt litru kropa. Pri jedilih je treba česna, čebule, kumine ali janeža in drugih dišav, ki odganjajo vetrove. Ščepec sode bikarbone koristi posebno pri fiziolu, dene se med kuhanjem. Vsako jed je treba počasi jesti in dobro prežvečiti. Opazuje se pa, da jedo ljudje, ker se govori vedno, da ni tega in onega, bolj hlastno in tako toži vse enkrat, da ga nopenja, drugikrat pa, da je takoj lačen. To se sliši splošno. Poje se dosti več kakor druga leta in jed baje nima teka. Nekaj je na tem, ker niso jedi letos tako zabeljene kakor sicer, ker se poje dosti krompirja in malo ali nič mesa, največ pa je temu vzrok, ker hiti vse jesti, nekam kakor v strahu, da bi ne zmanjkalo. To je, mi smo vsi kolikor toliko razburjeni in v skrbeh, zato ne more želodec prav predelati preslabo premete hrane in životu ne zaleže.

Vresje — krma. Pravijo, da sedaj, ko manjka krme, lahko tudi vresje porabimo za krmo. V ta namen se porabi navadna vresa; ona, ki se razrašča po močvirnatih krajih, je škodljiva. Najboljša je vresa kot krma, če se osmuka z lističi in cvetjem; pravijo, da le malo manj zaleže kakor seno. Na Nemškem te lističe in cvete drobe v mlinih; taka moka izda toliko kakor dobro seno. — Vresa se daje med seno, in sicer največ ena tretjina; sama škoduje, ker preveč diši. Vresje je najbolje rezati s slamoreznico. Začetkoma živina ne je rada, poklada naj se torej od konca prav po malem.

Kako izrabiti senen drob? Na senikih, kjer se spravlja seno, se nabere vsako leto na

tleh mnogo drobu, ki je izvrstna piča za kure. Poparjen senen drob je tudi dober dodatek k svinjski hrani. — Raztresanje senenega droba po travnikih za »seme« pa le škoduje travnikom.

Pomanjkanje mleka se povsod zelo čuti. Tudi pri nas se ga v zadnjem času komaj dobi. Vse je drago, samo mleko je bilo v primeri s svojo redilnostjo zelo poceni in to je prav prišlo posebno revnejšim družinam. Otrok neobhodno potrebuje mleka; kjer otroci ne dobe mleka, tam pešajo in so izpostavljeni raznim boleznim. Zato je dolžnost vseh živinorejcev, da krmijo živino kar mogoče dobro, da dobe tem več mleka. Ker pa ni močnih krmil, je to seveda težko. Deželni odbor kranjski je ustanovil posebno osrednjo zvezo, da bi preskrbovala kmetovalcem tečna krmila. Priporočati je torej kmetovalcem, naj poizkusijo te vrste krmila za molzne krave in za vprežno živino. Kmalu se bodo prepričali, ali se jim izplačuje jih kupovati ali ne. Seveda je treba z malim začeti, ker vsake nove hrane se živina od začetka navadno brani, pa se polagoma navadi in jo potem rada uživa.

Kako spoznamo samorodno laško (oljčno) olje? Pravo laško olje se strdi rado že pri navadni temperaturi v kleti. Prvovrstno olje, ki se dobiva iz jako zrelih maslin (oljčni sad), ne da bi segrele masline z ležanjem ali pri iztiskanju, je zlatočiste barve, gostljatega mastnega curka, diši lepo po maslini in je prijetnega mastnoslajastega okusa. To olje se pije lahko kakor vino, kadar zabeliš ž njim solato, se zmeša z jesihom, potvorjeno se pa drži v kapljah listov. — Drugovrstno olje je zelenkaste barve, biva bolj motno in gosto, ker je iztisnjeno iz razgretega sadu. Sveže je tudi to olje izvrstnega okusa ali požaltavi rado, ker se nabira na dnu gošča. Znak dobrega in samorodnega olja je, če se stisne v hladni kleti v zrnat kepice. V hudem mrazu se pokvari olje. Zato se mora shranjevati v hladnem ali ne premrzlem kraju. Da se opazuje lahko ali se izpreminja, je treba imeti olje v prozornem steklu — na temnem prostoru — ne kakor imajo nekateri navado, na oknu. Ako se nabira na dnu gošča, prelij olje in stresi vanj ščepec soli. Žal tavo olje premešaj z lesnim ogljem — žlico ogljenega prahu na liter — in precedi skozi flanelasto krpo. Olje se drži najbolj v glinastih vrčih, zavezano z mehurjem. Tako ostane več let dobro. — Podgane pijejo rade olje; kdor ima v kleti te prijazne živali, mora zapečatiti steklenice in prekaditi prostor s pelinom.

Svinjske možgane kuhaj na okisani vodi, nareži in daj na mizo s paradižnikovo mezgo, ali opeci rezine in daj z gobovo polivko. Ali pa razbeli masla in vmešaj vanj surove možgane, malo čebule, ščepec popra in soli. — Goveje srce pacaj kakor divjačino, speci ravno tako in daj poleg polente ali krompirja. — Goveja jetra se uporabljajo kakor telečja jetra, pljuča se skuhamo ali rabijo za juho, omako in zvitek. — Gobec in vime kuhaj in pripravi kakor tripe, je okusna in izdatna jed.

Zračne težave v podvodnikih in v letalih. Kadar biva podvodnik dlje časa pod vodo, se izrabi zrak, ki je moštvu na razpolago, in vzduh se napolni z izdihano ogljikovo kislino. Ker se ne more privažati v podvodnik svežega zraka in ne odvažati strupenega dušca, bi se

moralo naši hrabri mornarji zadušiti, ako se ne bi bilo posrečilo izjednačiti premenjavo zraka. Tu je bilo potreba sredstva, ki deluje tako, da služi potrebam zraka na obe strani. Še preden so bili izumljeni čolni podvodniki, je poznala kemija snov, ki se imenuje natrium-peroksid. S tem sredstvom bi se torej lahko čistil zrak v zaprtem prostoru na avtomatičen način. Tako v teoriji. Ali profesor, ki je spoznal to peroksidovo lastnost, je spoznal tudi, da je stvar v praksi malce drugačna, kajti množina izdihanega dušca ne zadostuje, da bi se izpremenil peroksid v kisik. Da dobi moštvo podvodnikovo potrebno množino kisika, ga stisnejo v bombe, iz katerih ga jemljejo po potrebi; da pa ostane zrak zdravstvenim zahtevam primeren, je treba odstraniti izdihani dušec. To se zgodi kemičnim potom, s pomočjo jedkega natrona, ki se razdeli v patronah po čolnu. Preko patron gre po pihalnikih gnan izdihan zrak, jedki natron absorbira dušec in ga spreminja v ogljenokisli kalij ali v sodo. — Druge težave dela zrak v višini pri letalnih strojih. Tam ne vsebuje toliko ogljikove kisline v sebi in letalci čutijo vse znake gorske bolezni, samo da jo čuti hribolazec preje, ker porabi dosti kisika pri naporu vzpenjanju navzgor, ko nese letalca letalo brez njegovega truda, zato se oglasi pri letalcu slabost šele, kadar pride 4000 metrov visoko, in sicer čim hitreje leti, tem preje čuti bolezen. Zato ne občutijo previdni lecalci, ki se vzdigujejo počasi, nobene posebne težave do 7000 metrov višine. Bolezen se pozna na naglem delovanju pljuč in srca, sluznice pomodre, človek postane truden in nevoljen, nastopijo mišični krči in omedlevica, ki prehaja v trajno nezavest in smrt. Z umetnim izboljšanjem zraka potom kisika se pa ogne letalec tej bolezni in plava v višini čez 9000 metrov, ne da bi občutil posebnih slabosti. V začetku poizkusov letanja pa je zahteval zrak višin dosti žrtev.

Ugodna prilika za živinorejce, kupce, prodajalce

Ako želite kupiti ali prodati: konje, debele vole, plemenske vole, bike, krave breje in s teleti, teleta za klanje, breje svinje, plemenske prasce, pitane prašiče, plemenske koze, kozličke, ovce in belgijske zajce, se oglasite ustmeno ali pisмено (znamko za odgovor!) v pisarni Vnovčevalnice za živino, Ljubljana, Dunajska cesta 29, vsak delavnik od 8. do 12. dopoldne in od 2. do 6. ure popoldne, kjer boste zahtevano žival kupili, oziroma prodali. ♦♦♦♦

Knjigovoznica
Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani
Kopitarjeva ulica št. 6 ☐☐☐☐☐☐

priporoča

originalne platnice
za

Ilustrirani Glasnik

V delo se sprejema že sedaj, a izvršilo se bo šele po končani vojni.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani
Odgovorni urednik Josip Klovar.